

Respons

Romania: Tidlige ekteskap blant romfolket

Problemstilling/spørsmål:

- Forekomsten av tidlige ekteskap blant romfolket i Romania; herunder om ekteskap blant mindreårige er særlig utbredt i områdene Vâlcea og Sibiu.
- Hvor forpliktende er "sigøynerekteskap"?
- Om det blir betalt brudepris/medgift ved inngåelse av ekteskap.

Omfanget av tidlige ekteskap blant romfolket

Fenomenet med ekteskapsinngåelse blant mindreårige har i liten grad vært gjenstand for forskning. NGOene Amalipe (Bulgaria), Liga pro Europa (Romania) og ARSIS (Hellas) har blant annet kartlagt omfanget av tidlige ekteskap blant tradisjonelle romgrupper som del av prosjektet "Preventing early marriages" finansiert av Europarådet. Resultatet fra undersøkelsene som ble gjennomført i 2010 er foreløpig ikke tilgjengelig på engelsk (Amalipe, e-post august 2011). Det hefter stor grad av usikkerhet ved statistiske undersøkelser om romfolket, og samtlige kilder understreker hvor stort mangfold som finnes i romfolket med hensyn til både tradisjoner og praksis.

Begrepet "sigøyer" oppfattes av mange som nedsettende og henviser til personer som er etniske rom, eller tilhører grupper som har mange likhetstrekk med romfolket. Romfolket kan deles inn i ulike hovedkategorier ut fra deres geografiske og/eller språklige og/eller yrkesmessige bakgrunn. Det skal finnes rundt 40 slike grupper i Romania (IRB Canada 1999). Familie og slekt danner undergrupper og utgjør kjernen i romfolkets sosiale organisasjon. Lojaliteten ligger først og fremst hos familien (Romaninet u.å.).

Romfolket er en minoritet som er karakterisert av stort mangfold. Skikker og tradisjoner varierer i svært stor grad mellom ulike romgrupper, og det varierer også hvor tradisjonsbundne de ulike gruppene er. Historisk har barnebryllup vært en måte å beskytte unge jenter/jomfruer mot å bli voldtatt eller utsatt for bruderov, og tradisjonen med å inngå tidlige ekteskap følges fortsatt av mange romgrupper (ERRC 2006; Timmerman 2004, s. 476).

Forekomsten av tidlige ekteskap blant rom fra Romania er ukjent, men det antas at det har vært en nedgang de senere år (U.S. Department of State 2011). I en spørreundersøkelse basert

Respons **Romania: Tidlige ekteskap blant romfolket**

på litt over 700 kvinner fra ulike romgrupper i Romania, fant Open Society Institute (2006, s. 33) at gjennomsnittsalderen for ekteskap blant respondentene lå på 17,5 år, mens mødre generasjonens gjennomsnittlige alder var 16,9 år. Litt over halvparten (53 %) oppga at de ble gift før fylte 18 år. Open Society fant videre at det varierte hvilken alder respondentene mente var passende for jenter å gifte seg. Mens de fleste mente jenter burde gifte seg etter at de hadde fylt 18 år, mente noen at 14-15 år eller yngre var passende alder.

Sosial status, økonomi, utdanning, integreringsnivå og bosted (by/distrikt), er faktorer som påvirker forekomsten av tidlige ekteskap (Bitu & Morteau 2010; Preda 2010; Oprea 2005). European Roma Rights Centre (ERRC) peker på at tidlige ekteskap er spesielt utbredt i visse romgrupper i Sentral- og Sørøst-Europa, land i tidligere Sovjetunionen, samt disse gruppenes diaspora i Vest-Europa (ERRC 2006). Ifølge Ada E. Ingebretsen (telefonsamtale, august 2011), forsker ved NOVA med blant annet sigøynere som kompetanseområde, er tidlige ekteskap blant rom utbredt, og det er ikke uvanlig at jenter blir gift når de er rundt 15 år.

Vilcea (Vâlcea) er et fylke delt mellom regionene Oltenia og Muntenia i Romania, mens nabofylket Sibiu ligger i Transilvania. Ifølge en demografisk undersøkelse fra Oltenia-regionen inngikk rom fra assimilerte grupper ekteskap i alderen 17-20 år, mens tradisjonelle grupper arrangerte ekteskap for barn i alderen 12-14 for jenter og 13-15 for gutter (Preda 2010). Den samme undersøkelsen nevner spesielt rom fra "koppersmedklanen" som en gruppe som har bevart tradisjonen med å arrangere ekteskap for mindreårige. Rom fra koppersmedklanen er blant annet bosatt i Mihâesti i Vâlcea-fylket, men også i fylkene Olt og Gorj i Oltenia.

Også *Vlach*-rom, som har historiske røtter fra blant annet Oltenia-regionen, og da spesielt undergruppen *Kalderasi*, nevnes som en romgruppe der ekteskap blant mindreårige er utbredt (Jordan & Zoltan 2010; Romaninet u.å., s. 20; Oprea 2005).

Ut fra kildene er det ikke sikre holdepunkter for at det er en markant høyere forekomst av tidlige ekteskap blant rom fra Vilcea og Sibiu sammenliknet med andre områder i Romania. Forekomsten av ekteskap blant mindreårige og alderen ved ekteskapsinngåelse vil trolig også variere mellom ulike romgrupper i Vilcea og Sibiu ut fra sosiale og kulturelle faktorer.

Hvor forpliktende er romekteskap?

Skilsmisse er tillatt (Romaninet u.å.). Partene kan be om at *kris* (tribunal/eldreråd) tar stilling til om evt. brudepris skal tilbakebetales. Kodeksen romfolket lever etter (romaniya) overføres muntlig, og både kodeksen og konfliktløsingsmekanismer som *kris* vil variere fra gruppe til gruppe (Asylum Aid 2002). Det bemerkes at rom sjelden registrerer ekteskap, og at det heller ikke er obligatorisk med *kris* ved skilsmisse. Tilsvarende som at det å flytte sammen innebærer ekteskap, vil det at partene flytter fra hverandre innebære skilsmisse.

Skilsmisse er mest utbredt blant unge par som har få barn og er bosatt i byer. Det innebærer i seg selv ikke sosial utstøtelse (Ingebretsen, telefonsamtale august 2011). Sosialt press kan på den annen side medføre at jenter blir i ekteskap der de utsettes for vold (Asylum Aid 2002). Det forekommer også at *kris* har kommet til at det ikke er grunnlag for å oppløse et ekteskap, og den parten som ønsker skilsmisse må da flytte tilbake til ektefellen eller risikere å bli forvist fra fellesskapet (Asylum Aid 2002; Jordan & Zoltan 2010). På grunnlag av verdien jomfrudom og evne til reproduksjon har i romfolkets kultur, er det akseptert at menn forlater ektefellen dersom hun ikke er jomfru, ikke føder barn eller er utro. Skilte kvinner anses i

henhold til samme verdigrunnlag som "used goods", og vil være mindre attraktive som potensiell partner/ektefelle (Timmerman 2004, s. 483). Det er forbundet med stor sosial skam for ei jente dersom ekteskapet oppløses fordi det viser seg at hun ikke er jomfru (Open Society Institute 2006).

Brudepris/medgift

Rom gifter seg ofte innad i egen gruppe, men også ekteskap på tvers av grupper aksepteres og danner grunnlag for at nye grupper etableres (Romaninet u.å). Ekteskap mellom rom og ikke-rom forekommer også. Ekteskap kan bli arrangert av foreldrene, ved at unge rømmer sammen, eller ved bruderov (reelt eller rituelt). Samboerskap sidestilles med ekteskap av de fleste rom (Bitu & Morteau 2010; Ingebretsen, telefonsamtale august 2011).

Det varierer om det betales brudepris, og det er også store forskjeller i hvor mye som betales. Brudepris forekommer oftest ved ekteskap mellom fjerne slektninger, og slike bryllup er generelt prestisjefylte da de signaliserer en allianse mellom familier (Ingebretsen, telefonsamtale 2011).

Brudepris symboliserer brudens verdi som jomfru, og skal kompensere for familiens tap av henne og hennes fremtidige barn:

The so called "price of the bride" , the amount of money paid by the groom's family to the girl's family, is in fact a type of payment for the future children that are to belong to the husband's family and that he has to take over against a symbolic cost, thus strengthening his reputation and status within the community. The most important asset of the Roma marriage is the girl's virginity. In most of the cases, the money is used to dower the new couple, the solidity and durability of the marriage, the cohesion between the families-in-law and the proper treatment of the girl in the new family. The "price of the bride" is the acknowledgement of the girl's value and material contribution to the family after marriage ("i rromni kerel buti and-o kher " - the wife works in the house), and represents the future bride's protection within the husband's family as well as a guarantee of mutual respect ("pakiv") , a reward from the boy's family to the girl's family, without the function of exchange but of representation, offered traditionally in gold, not money (Bitu & Morteau 2010, s. 34).

En rekke forhold har ifølge the Patrin Web Journal (u.å.) betydning når brudepris skal fastsettes:

Physical appearance is least important in selecting a bride. The prospective brides are judged on their merits, such as health, stamina, strength, dispositions, manners, and domestic skills. The character of the girl's family, as well as their prestige in the community, is also taken into account.

In these cases, no courtship is involved. It is possible that the prospective couple will hardly know each other before they marry. They will usually send a third, uninvolved person to hear out the girl's parents on the acceptability of the young man. Rejection of a formal proposal is considered a disgrace. If all goes well, the father of the boy then calls on the father of the girl. It is a polite and rather serious meeting. The purpose is to obtain the formal consent of the girl's father, and to establish a price to be paid for the bride. This money is to compensate the father for the loss of his daughter, and not as the purchase of a bride.

Respons Romania: Tidlige ekteskap blant romfolket

The discussion can be a long one, centering on the estimated value of the future bride. All the future bride's desired qualities are taken into consideration. In addition, the girl's father calculates how much his daughter has cost him since birth, since he is in effect giving her away. His money and training have helped make her what she is. At these meetings, the discussions can become quite serious. Sometimes it is necessary to call in friends as witnesses to the bride's good qualities. They may argue for a higher price on her behalf, or to call in other friends to mediate.

Ifølge en artikkel fra New York Times (Brunwasser 2011), lå brudeprisen blant gruppene Kalaidzhi/Thrace i Bulgaria i størrelsesorden USD 7500-11 300, og i noen tilfeller opptil det dobbelte.

Enkelte rom har påpekt at brudepris gir et økonomisk motiv som bidrar til å opprettholde praksisen med tidlige ekteskap (Jordan & Zoltan 2010).

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Justis- og politidepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver. Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

En respons er et svar på konkrete spørsmål og problemstillinger som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo. Responser er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema eller et spørsmål, men skal gi svar på de konkrete spørsmålene som er stilt, og ellers inneholde det som til enhver tid trengs av bakgrunnsinformasjon.

Opplysningene som blir lagt fram i responsene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som responsene omhandler.

Referanser

Skriftlige kilder

- Asylum Aid (2002. mars). *Romani Women from Central and Eastern Europe: A 'Fourth World', or Experience of Multiple Discrimination*. London: Asylum Aid. Tilgjengelig via Refworld <http://www.unhcr.org/refworld/docid/478e3c9c1a.html> [lastet ned 9. august 2011]
- Bitu, N. & Morteau, V. (2010). *Are the rights of the child negotiable? The case of early marriages within roma communities in Romania*. Bucuresti: Romani C.R.I.S.S./UNICEF. Tilgjengelig fra http://www.unicef.org/romania/Early_marriages_Romani_CRISS.pdf [lastet ned 11. august 2011]
- Brunwasser, M. (2011, 3. mai). Subtle shift at the Gypsy Bride market. *New York Times*. Tilgjengelig fra http://www.nytimes.com/2011/05/04/world/europe/04iht-letter04.html?_r=2&pagewanted=all [lastet ned 12. august 2011]
- ERRC, dvs. European Roma Rights Centre (2006, 15. november). *Forced Arranged Marriage of Minors Among Traditional Romani Communities in Europe*. Budapest:

Respons **Romania: Tidlige ekteskap blant romfolket**

ERRC. Tilgjengelig fra <http://www.errc.org/cms/upload/media/02/BA/m000002BA.pdf> [lastet ned 9. august 2011]

- IRB Canada (1999, 30. juli). *The Roma; their culture, traditions, linguistic groups, and identity; significant Roma organizations including the Democratic Romani Association; its relationship to the Provisional Council of National Unity; treatment of its members by the Romanian authorities*. Ottawa: IRB Canada. Tilgjengelig via Refworld <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6ad7070.html> [lastet ned 11. august 2011]
- Jordan, M.J. & Zoltan, P. (2010, 13.juni)H. Sordid Fairy Tale. *Transitions Online (TOL)*. Tilgjengelig fra <http://www.tol.org/client/article/21574-sordid-fairy-tale.html> [lastet ned 11. august 2011]
- Open Society Institute (2006). *Broadening the Agenda: The Status of Romani Women in Romania*. New York: Open Society Institute. Tilgjengelig via Refworld <http://www.unhcr.org/refworld/docid/467265142.html> [lastet ned 9. august 2011]
- Oprea, A. (2005, 21.juli). *Child marriage a cultural problem. Educational access a race issue? Deconstructing uni-dimensional understanding of Romani oppression*. Budapest: European Roma Rights Centre. Tilgjengelig fra <http://www.errc.org/cikk.php?cikk=2295> [lastet ned 19. august 2011]
- The Patrin Web Journal (u.å.). *Romania Customs and Traditions: Marriage*. [s.l.]: ReoCities. Tilgjengelig fra <http://www.reocities.com/Paris/5121/tradition.htm> [lastet ned 20. september 2011]
- Preda, M. (2010). Demographic behaviour of the Roma population – between tradition and modernity. Case study: Oltenia region, Romania. *Human geographies - Journal of Studies and Research in Human Geography*, 4.1, 105-119. Tilgjengelig fra http://humangeographies.org.ro/articles/41/4_1_10_Preda.pdf [lastet ned 19. september 2011]
- Romaninet (u.å.). *A multimedia romani course for promoting linguistic diversity and improving social dialogue: Report on Roma people*. [s.l.]: Romaninet. Tilgjengelig fra http://www.romaninet.com/ROMANINET_Cultural_report.pdf [lastet ned 11. august 2011]
- Timmerman, J. (2004). When her feet touch the ground: conflict between the Roma familistic custom of arranged juvenile marriage and enforcement of international human rights treaties. *J. Transnational Law & Policy*, 13:2, 476-497. Tilgjengelig fra http://www.law.fsu.edu/journals/transnational/vol13_2/timmerman.pdf [lastet ned 19. september 2011]
- U.S. Department of State (2011, 8.april). *2010 Country Reports on Human Rights Practices - Romania*. Washington, DC: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2010/eur/154446.htm> [lastet ned 19. september 2011]

Muntlige kilder

- Amalipe. E-post 4. august 2011.
- Ingebretsen, Ada E. Telefonsamtale august 2011.

© Landinfo 2011

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.